

Datum: 2025-05-07

Ärendenummer: SLK-2025-00238

Regeringskansliet

fo.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer: Fö2025/00151

Göteborgs Stads yttrande över Remiss från Förvarsdepartementet - Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret (SOU 2025:6)

Göteborgs Stad har givits tillfälle att yttra sig över Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret. Göteborgs Stad ser i huvudsak positivt på föreliggande förslag men ser skäl att lämna övergripande synpunkter i följande delar:

Bred aktivering av civilplikten

I syfte att säkerställa samhällsviktigt kommunal verksamhet i händelse av höjd beredskap ser Göteborgs Stad behov av att utreda aktivering av civilplikt inom kommunalteknisk verksamhet samt tillsyn av barn och elever. Dricksvattenområdet är tydligt utpekad av MSB som en samhällskritisk verksamhet. Tillsyn av barn och elever bedöms vara en grundläggande del i totalförsvaret. Om det inte finns en samhällsmässig tillit till samhällets förmåga att skydda barn och elever är det sannolikt att det kan påverka såväl viljan som möjligheten hos totalförsvarspliktiga att delta i totalförsvaret.

Vid aktivering av allmän tjänsteplikt ser Göteborgs Stad ett behov av att tydliggöra att anvisade inte ska tas från totalförsvarsviktig verksamhet i det civila försvaret utan överenskommelse med arbetsgivaren. En kommun ska inte behöva freda de egna anställda från anvisning. Arbetsförmedlingen bör via Skatteverket kunna ta del av uppgifter av vilka som är anställda i totalförsvarsviktig verksamhet och kunna undanta dessa från anvisningsverket. Vidare ser Göteborgs Stad att det tydligare behöver framgå att det inte finns någon författningsmässig koppling mellan allmän tjänsteplikt och krigsplacering.

Införande av en nationell samordnande funktion för personalförsörjning

Göteborgs Stad ser positivt på utredningens förslag om att införa en nationell samordnande funktion eller sektor för personalförsörjning. Däremot behöver förslaget förtydligas med hur en sådan funktion eller sektor ska organiseras samt med vilken roll och med vilket den mandat den avses fungera.

Frivillighet hos staten och övriga totalförsvarsaktörer

Göteborgs Stad ser positivt på utredningens förslag om att 6 kap. 2 § TPL utökas med en fjärde punkt som ger kommunerna möjlighet att teckna avtal med frivilliga. Göteborgs Stad bedömer dock att det är sannolikt att dessa avtal kommer driva kostnader kopplat till administration, planering för övning samt hantering vid beredskapslarm.

Privata utförare inom totalförsvaret

Göteborgs Stad delar SKR:s bedömning om att kommuner inte per definition har någon kommuncentral sammanställning över vilka samhällsviktiga företag som finns i kommunen. Precis som SKR anför så har inte kommuner heller någon befogenhet att begära information från näringsidkare som ger möjlighet att bedöma om den aktuella verksamheten är totalförsvars viktig eller ej. Göteborgs Stad delar SKR:s bild av att förslaget innebär en utökad arbetsinsats för kommunerna, vilket enligt finansieringsprincipen ska åtföljas av ett lämpligt förslag på finansiering.

Tydligare regler för det civila försvarets personalförsörjning

I en händelse av höjd beredskap är det avgörande att den kompetens och erfarenhet som finns hos befintlig personal fortsatt finns tillgänglig. Göteborgs Stad är beroende av specialiserad kunskap och operativ erfarenhet för att kunna säkerställa och trygga tillgång till samhällsviktig kommunal verksamhet.

Göteborgs Stad delar utredningens bild av att det idag råder olika uppfattningar om vilka förpliktelser som följer av att vara krigsplacerad med anställningsavtalet som grund och ser positivt på att begreppet beredskapsregistrering införs. Även om utredningen föreslår att vilka som ska beredskapsregistreras ska regleras genom förändring av gällande förordning (FEH) är Göteborgs Stads bedömning att det systemskifte som utredningen föreslår bör regleras i lag.

I relation till behovet av befintlig personal är Göteborgs Stads bedömning att arbetsgivarens rätt att motsäga sig krigsplacering eller beredskapsregistrering i en annan organisation, behöver klargöras genom författningsändring. En sådan hantering bedöms vara av vikt för att kunna säkerställa och trygga tillgången till samhällsviktigt kommunal verksamhet i händelse av höjd beredskap. En författningsförändring bedöms också stärka utredningens mening om att det är ordinarie anställningsavtal som binder en arbetstagare till att komma till sin arbetsplats vid höjd beredskap.

Vad avser föreslagen hantering kring intressekonflikter avseende individer med nyckelkompetens är Göteborgs Stads bedömning att samrådsprocessens olika nivåer bör säkerställas genom förordning eller författningsändring. I diskussioner, om var en enskild individ gör bäst nytta utifrån ett totalförsvarsperspektiv, är det avgörande att det finns ett lokalt mandat hos alla inblandande parter och att det är tydligt vem som har slutavgörande. Annars riskerar diskussionen att fördröjas och försvåra personalförsörjningen inom det civila försvaret.

Göteborgs Stad delar utredningens bild av att intressekonflikter gällande enskilda individers kompetens sannolikt kommer vara så få att det inte hotar det civila försvarets personalförsörjning på en systemnivå. Göteborgs Stad gör dock bedömningen att det kan få konsekvenser för den enskilda individens anställningsbarhet. I en situation där en bemanningsansvarig söker en nyckelkompetens till sin krigsorganisation kan anställningsbarheten påverkas om personen i händelse av höjd beredskap ska tjänstgöra hos Försvarsmakten, fullgöra civilplikt eller fullgöra frivilligavtal. I utredningen förs inga resonemang kring hur denna typ av situationer bör hanteras.

Kommunal räddningstjänst

Göteborgs Stad bedömer att behövs tydligare riktlinjer för hur deltidsbrandmän och frivilliga brandmän kan säkras som resurser vid höjd beredskap.

Föreslagen ordning kan komma att få stora konsekvenser för räddningstjänstorganisationer med stor andel deltidsanställda. Även ansvarsfördelningen för civilpliktiga med inriktning på befolkningsskydd bör förtydligas, med utgångspunkt i kommunens befolkningsansvar och fokus på kommunernas krigsorganisationer. Det finns även en problematik kring olika åldersgränser för totalförsvarsplikt, och det vore lämpligt att se över dessa för att säkerställa att frivilliga kan kvarstå i tjänst även efter 70 års ålder. Det bör även övervägas om civilpliktiga resurser kan användas under fredstida förhållanden vid långvariga och komplexa samhällskriser.

Göteborgs Stad konstaterar att det för närvarande pågår flertalet statliga utrednings- och lagförslagsinitiativ som på olika sätt är av betydelse för Sveriges säkerhet i händelse av höjd beredskap. Detta är i grunden positivt men det är viktigt att dessa förslag sätts i sammanhang med varandra för att så långt som möjligt harmonisera begrepp och processer i lagstiftningen. En brist i föreliggande betänkande såväl som i angränsande utredningar och lagförslag är avsaknaden av en övergripande analys av hur den samlade kravbilden påverkar landets kommuner och regioner. Om samtliga förslag beslutas går det inte att utesluta ett behov av utökade resurser i syfte att kunna säkerställa samhällskritisk kommunal verksamhet i händelse av höjd beredskap. Tillkommande uppgifter och kostnader som åläggs kommunerna bör därför följas över tid och finansieringsprincipen bör beaktas.

Göteborg den 7 maj 2025

Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld